

Projekat energetske efikasnosti bolnica

Zemlja:	CRNA GORA
Broj projekta:	54452
Poslovni sektor:	Infra EMEA
Vrsta objave:	DRŽAVNA
Kategorija zaštite	
životne sredine:	B
Datum odobrenja:	25. jun 2024.
Status:	Potpisan
Datum objave PSD-a:	9. april 2024.

Opis projekta

12 miliona eura za finansiranje sprovođenja različitih mjera energetske efikasnosti i potencijalno tehnologije obnovljivih izvora energije (solarna fotonaponska energija) u tri javne bolničke zgrade: (i) Kliničkom centru u Podgorici; (ii) bolnici na Cetinju; i (iii) bolnici u Bijelom Polju.

Ciljevi projekta

Projekat će unaprijediti energetske efikasnost i ekološku održivost renoviranih bolnica, poboljšati oštećene strukture i kvalitet vazduha, kao i nivo komfora, što je od posebne važnosti za objekte ove vrste.

Projekat će doprinijeti smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte i potrošnje energije, omogućavajući uštede u potrošnji električne energije i grijanja. Pored toga, postizanje viših standarda grijanja, hlađenja i ventilacije rezultiraće poboljšanim toplotnim komforom za korisnike tri bolnice:

1. Klinički centar Crne Gore u Podgorici – 23.278 m², najveća i najvažnija bolnica u Crnoj Gori.
2. Bolnica u Bijelom Polju – 15.000 m², i
3. Bolnica na Cetinju – 4.194 m².

Odabrane bolnice su pod upravom Ministarstva zdravlja (MZ ili Klijent). Prema Studiji izvodljivosti, ukupna bruto površina objekata predviđenih za renoviranje u okviru investicionog programa iznosi 37.655 m², a procijenjeni trošak iznosi oko 15.000.000 eura. Konkretni investicioni trošak iznosi 358,4 EUR/m² bruto površine, dok su konkretne uštede troškova 52,1 EUR/m² godišnje.

Uticaj na tranziciju

ETI rezultat: 60

ETI rezultat: 60.

Očekivani tranzicioni uticaj Projekta prvenstveno se odnosi na kvalitet zelene tranzicije u okviru Bankinog pristupa Zelenoj ekonomskoj tranziciji (GET). Pošto će 100% sredstava biti usmjereno na unapređenje energetske efikasnosti u bolnicama, Projekat će doprinijeti smanjenju emisije CO₂. Pored toga, uključuje i tehničku podršku (TC) za sprovođenje ekološke i socijalne detaljne analize, izradu studije izvodljivosti i podršku u pripremi projekta.

Podaci o klijentu

DRŽAVA CRNA GORA

Klijent ili korisnik kredita je Vlada Crne Gore – Ministarstvo zdravlja (MZ), koje je nadležno za zdravstvenu politiku, strateške odluke u zdravstvenom sistemu, održavanje i (re)konstrukciju javnih bolničkih objekata, kao i kapitalne investicije. U 2023. godini, MZ je, zajedno sa Fondom za zdravstveno osiguranje (FZO), raspolagalo operativnim budžetom od 391 milion eura, što je činilo 16% ukupnih državnih rashoda. Nacrt Zakona o budžetu za 2024. godinu predviđa 430 miliona eura za redovno funkcionisanje javnog zdravstvenog sistema.

Pregled finansiranja EBRD-a

12.000.000,00 eura

UKUPNI IZVORI: 15,1 miliona eura UKUPNE NAMJENE: 15,1 miliona eura

EBRD finansiranje: 12,0 miliona eura Kapitalni izdaci (Capex): 13,88 miliona eura

REEP: 2,0 miliona eura Početna naknada (Front-end fee): 0,12 miliona eura

Sredstva za tehničku podršku: 1,1 milion eura Tehnička podrška: 1,1 milion eura

Ukupna vrijednost projekta

15.000.000,00 eura

Br.

Stavka

Trošak u milionima EUR

1. Nadogradnja HVAC sistema - 5,14
2. Instalacija BEMS sistema - 0,50
3. Instalacija fotonaponskog (PV) sistema - 0,79
4. Unapređenje sistema osvjetljenja - 0,34
5. Izolacija omotača zgrade - 1,20

6. Poboljšanja opšte infrastrukture (neenergetske mjere) - 1,79

7. Troškovi tehničke podrške - 1,59

8. Neplanirani troškovi (25%) - 3,75

UKUPNO - 15,1

Pregled ekološkog i socijalnog aspekta

Kategorisan kao B u skladu sa ESP 2019. Projekat će donijeti brojne ekološke i socijalne (E&S) koristi kroz poboljšanje energetske efikasnosti postojećih bolničkih objekata i korišćenje obnovljivih izvora energije. To uključuje smanjenu potrošnju energije i redukciju emisije gasova sa efektom staklene bašte (GHG), bolje osvjetljenje i izolaciju, veću otpornost na klimatske promjene, poboljšan kvalitet unutrašnjeg vazduha i ukupni komfor bolničkih objekata za pacijente.

Ekološka i socijalna detaljna analiza (ESDD) obuhvatila je E&S reviziju i procjenu prioritetnih investicija koje su sproveli nezavisni konsultanti. Ovo je uključivalo pregled materijala koji sadrže azbest (ACM) i procjenu životne i protivpožarne bezbjednosti na visokom nivou na lokacijama projekta. Utvrđeno je da su sistemi upravljanja ekološkim i socijalnim aspektima Klijenta, kao i njegov interni kapacitet za uspješnu implementaciju poboljšanja energetske efikasnosti u bolnicama, zajedno sa praksama upravljanja radnom snagom i izvođačima, oblasti koje zahtijevaju dalja unapređenja.

Projekat će proći kroz nacionalni proces odobravanja za obim radova na poboljšanju energetske efikasnosti u svakoj od tri bolnice nakon završetka glavnog projekta, te će biti potrebno pribaviti odgovarajuće građevinske i ekološke dozvole, saglasnosti i odobrenja. Projekat neće zahtijevati dodatnu eksproprijaciju zemljišta, a svi građevinski radovi će se izvoditi unutar postojećih lokacija. Projekat neće imati uticaj na osjetljiva područja ili zaštićene lokacije. Sve tri bolnice planiraju da nastave da pružaju zdravstvene usluge tokom izvođenja radova, te se ne očekuje prekid u radu bolničkih službi. Pacijenti i osoblje biće privremeno i bezbjedno premješteni unutar postojećih bolničkih objekata tokom ograničenog perioda trajanja radova. S obzirom na to da su pogođena lica ranjivi bolnički pacijenti, uzeti su u obzir i rizici vezani za rodno zasnovano nasilje i uznemiravanje (GBVH). Klijent će preduzeti potrebne mjere kako bi se izbjegli bilo kakvi potencijalni rizici za ranjiva lica.

Potencijalni ekološki i socijalni (E&S) uticaji i rizici biće uglavnom povezani sa fazom izgradnje, uključujući stvaranje prašine i buke, povećan saobraćaj i moguće smetnje. Korisnici bolnica biće najviše pogođeni ovim uticajima. ESDD je utvrdio potrebu za unapređenjem skladištenja i odlaganja opasnog i neopasnog otpada na bolničkim lokacijama, uključujući stare fluorescentne sijalice i transformatorska ulja koja sadrže PCB. Na lokaciji u Bijelom Polju identifikovani su određeni problemi u vezi sa ograničenom prisutnošću azbesta u ventilacionim kanalima. Zbog toga će biti potrebno razviti i sprovesti plan upravljanja materijalima koji sadrže azbest (ACM) prije početka građevinskih radova, a svi ACM materijali moraju biti uklonjeni i propisno odloženi od strane kvalifikovanih izvođača. Klijent će takođe morati da razvije i sprovede proceduru za pripravnost i reagovanje u vanrednim situacijama za bolničke lokacije. Obnovljiva energija će se proizvoditi iz distribuiranih solarnih PV panela postavljenih prvenstveno na krovovima bolnica, a ukupni kapacitet za tri lokacije biće znatno ispod 5 MW. Pošto solarna komponenta čini mali dio Projekta, rizici u lancu snabdijevanja biće upravljani kroz proces nabavke i dodatne zahtjeve za Klijenta i izvođače u okviru Akcionog plana za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja (ESAP).

ESDD je potvrdio da su svi uticaji i rizici privremeni, lokalizovani i da se mogu efikasno izbjeći, smanjiti ili otkloniti sprovođenjem mjera ublažavanja definisanih u ekološkom i socijalnom planu upravljanja Projekta (ESMP) i Akcionom planu za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja (ESAP). Ministarstvo zdravlja (MZ) i predstavnici bolnica uspostaviće Jedinicu za implementaciju projekta (PIU), a

angažovaće se i konsultant za podršku PIU-u, koji će pružati stručnu pomoć u procedurama javnih nabavki, praćenju ekoloških i socijalnih aspekata te sveukupnom izvještavanju o Projektu. Izvođač radova će biti obavezan da razvije i sprovede Ekološki i socijalni plan upravljanja tokom izgradnje (Construction ESMP), koji uključuje plan upravljanja građevinskim otpadom, plan zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu (OHS), kao i plan upravljanja saobraćajem. Bolnice će takođe morati da sprovedu korektivne mjere utvrđene u Procjeni životne i protivpožarne bezbjednosti, dok će za lokaciju u Bijelom Polju biti neophodna i primjena Plana upravljanja materijalima koji sadrže azbest (ACM). Time će se otkloniti identifikovani nedostaci u postojećoj infrastrukturi i procedurama, uz poseban fokus na bezbjednost svih korisnika bolnica. Za projekat je razvijen sveobuhvatan Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP), koji uključuje i mehanizam za podnošenje pritužbi, a koji će biti potrebno u potpunosti sprovesti.

Razvijen je i usaglašen ESAP sa Klijentom kako bi se riješila ova pitanja i podržala implementacija projekta, kao i upravljanje ekološkim, zdravstvenim i bezbjednosnim aspektima bolnica u skladu sa Uslovima za realizaciju Banke. ESD će pratiti Projekat putem godišnjih ekoloških i socijalnih izvještaja koje dostavlja Klijent, kao i kroz terenske posjete, ukoliko se ocijeni da su potrebne.

Tehnička podrška

Tehnička podrška (TC)

TC1: Studija izvodljivosti energetske efikasnosti.

1. Glavni cilj zadatka i način na koji podržava investiciju (može se odnositi na druge dijelove, npr. tabelu TI ciljeva):
2. Izvor finansiranja: Austrijski DRIVE fond
3. Iznos/valuta i status finansiranja „završeno“: 49.630 eura.

TC2: Podrška nabavci za izbor PIU konsultanta.

1. Podrška pri izboru PIU konsultanta, uključujući pripremu dokumentacije za zahtjev za ponudu, podršku u nabavci i pri ugovaranju:
2. Izvor finansiranja: Specijalni fond akcionara EBRD-a (SSF).
3. Iznos/valuta i status finansiranja „završeno“: 24.900 eura.

Nakon potpisivanja:

TC3: Podrška u implementaciji projekta i energetska revizija zgrada – priprema idejno-izvođačkih projekata, tehničkih specifikacija za pripremu tendera za EE mjere u zgradama, nadzor nad radovima.

1. Glavni cilj zadatka i kako podržava investiciju: Opšti cilj zadatka je omogućiti pravovremenu i efikasnu implementaciju Projekta pružanjem podrške Klijentu i EBRD-u. Konsultant će biti odgovoran za sljedeće: pripremu idejno-izvođačkih projekata, uključujući tehničke specifikacije za tendersku dokumentaciju, podršku u nabavci za ugovor o izvođenju radova i nadzor nad radovima za sve predviđene ugovore o radovima.
2. Izvor finansiranja: Regionalni program energetske efikasnosti REEP Plus Replenishment II (za 800.000 eura) i Specijalni fond akcionara EBRD-a (SSF) (za 200.000 eura)
3. Iznos/valuta i status finansiranja „završeno“: 1,0 milion eura.

Dodatnost

Struktura finansiranja

- Banka obezbjeđuje dugoročno finansiranje, koje nije lako dostupno u Crnoj Gori ni od lokalnih ni od međunarodnih komercijalnih banaka. Predloženi rok otplate i grejs period su iznad tržišnog prosjeka i neophodni su za strukturisanje Projekta s obzirom na njegovu namjenu korišćenja sredstava.
- Javni sektor: Investicija EBRD-a je potrebna za zatvaranje finansijskog jaza. Istovremeno, EBRD ne istiskuje druge izvore finansiranja, poput međunarodnih finansijskih institucija (IFI), vlade, komercijalnih banaka, već ih dopunjuje.

Postavljanje standarda: pomoć projektima i klijentima u postizanju viših standarda

- Iskustvo Banke u finansiranju sličnih projekata, dugoročna saradnja sa Vladom i kontinuirani dijalog o reformi sektora visoko su cijenjeni od strane crnogorske strane. Klijent će takođe biti u skladu sa ekološkim i socijalnim politikama Banke.

Postavljanje standarda:

- Klijent traži/koristi ekspertizu EBRD-a u primjeni **najboljih međunarodnih standarda za nabavku**.
- Projekat uključuje tehničku podršku (TC) za jačanje kapaciteta kompanije u oblasti nabavki i nabavku opreme u skladu sa Smjernicama i propisima o javnoj nabavci (PP&R).

Postavljanje standarda: pomoć projektima i klijentima u postizanju viših standarda

- Klijent traži/koristi ekspertizu EBRD-a za **unapređenje inkluzivnosti** (npr. pridržavanje standarda rada koji prevazilaze odredbe definisane u PR2 ekološke i socijalne politike, razvoj sveobuhvatnih i institucionalnih programa društvene odgovornosti kompanija), **standarda rodne ravnopravnosti i/ili akcionih planova za jednake mogućnosti** (npr. poboljšanje pristupa žena bezbjednom prevozu i/ili učešće preduzeća u vlasništvu žena u lancu snabdijevanja klijenta).
- Projekat će postići više standarde energetske efikasnosti, koji će, najvjerojatnije, prevazići nacionalne zahtjeve.

Kontakt informacije kompanije

Amra Pepić

amra.pepic@mzd.gov.me

+382 20 482 328

+382 69 854 485

www.mzd.gov.me

Ministarstvo zdravlja, Rimski trg 46, Podgorica, Crna Gora

Opšte informacije o tranziciji

Dodatne informacije o pristupu EBRD-a u oblasti mjerenja uticaja tranzicije su dostupne [ovdje](#).

Poslovne prilike

Za poslovne prilike ili nabavku, kontaktirajte kompaniju klijenta.

Za mogućnosti poslovanja sa EBRD (koje nijesu vezane za nabavku) kontaktirajte:

Tel: +44 20 7338 7168

Email: projectenquiries@ebrd.com

Za projekte u javnom sektoru, posjetite [EBRD Nabavka](#):

Tel: +44 20 7338 6794

Email: procurement@ebrd.com

Opšti upiti

Konkretni upiti mogu biti upućeni putem [EBRD Obrasca za upite](#).

Politika zaštite životne sredine i socijalna politika (ESP)

[Politika zaštite životne sredine i socijalna politika \(ESP\)](#) i odgovarajući Uslovi za realizaciju (UR) utvrđuju načine na koje EBRD sprovodi svoje odredbe za razvoj „ekološki prihvatljivog i održivog razvoja“. ESP i UR uključuju posebne odredbe kojih klijenti treba da se pridržavaju sa primjenjivim uslovima iz nacionalnih zakona u oblasti javnih informacija i konsultacija, i uspostavlja žalbeni mehanizam za prijem i lakše rješavanje pritužbi i žalbi zainteresovanih strana, pogotovo pitanja vezanih za učinak klijenta i projekta u oblasti životne sredine i socijalnih pitanja. Srazmjerno prirodi o obimu rizika i uticaja projekta na životnu sredinu i socijalna pitanja, EBRD dodatno zahtijeva od svojih klijenata da po potrebi objavljuju informacije o rizicima i uticajima koji proizilaze iz projekta, ili da preduzmu smislene konsultacije sa zainteresovanim stranama i razmotre i odgovore na povratne informacije koje dobiju od njih.

Više informacija o praksama EBRD-a u ovoj oblasti navedeno je u [ESP](#).

Integritet i usklađenost sa regulativom

Kancelarija Glavnog službenika za usklađenost sa regulativom (OCCO) EBRD-a promovise dobro upravljanje i osigurava primjenu najviših standarda integriteta u svim aktivnostima Banke u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Detaljna analiza vezana za integritet se sprovodi za sve klijente Banke kako bi se osiguralo da projekti ne predstavljaju neprihvatljiv rizik po integritet ili reputaciju Banke. Banka vjeruje da je identifikovanje i rješavanje pitanja tokom faza odobrenja projekta najefikasnije sredstvo za obezbjeđivanje integriteta transakcija Banke.

OCCO igra ključnu ulogu u ovim naporima zaštite, a takođe pomaže u praćenju rizika po integritet projekata u periodu nakon ulaganja.

OCCO je takođe odgovorna za sprovođenje istrage na osnovu navoda o prevari, korupciji i nedoličnom ponašanju za projekte koje finansira EBRD. Svako, bilo unutar ili izvan Banke, ko sumnja na prevaru ili korupciju, treba da podnese pisani izvještaj Glavnom službeniku za usklađenost sa regulativom putem elektronske pošte na compliance@ebrd.com. OCCO će postupati po svim prijavljenim pitanjima radi daljeg praćenja. Svi izvještaji, uključujući anonimne izvještaje, će biti pregledani. Izvještaji se mogu dostaviti na bilo kojem jeziku Banke ili jeziku zemalja u kojima Banka posluje. Pružene informacije moraju biti navedene u dobroj vjeri.

Politika pristupa informacijama (AIP)

Politika pristupa informacijama (AIP) utvrđuje kako će EBRD objavljivati informacije i konsultovati se sa zainteresovanim stranama kako bi promovisala bolju svijest i razumijevanje njenih strategija, politika i

operacija nakon stupanja na snagu 1. januara 2020. godine. Molimo posjetite stranicu [Politike pristupa informacijama](#) kako biste saznali koje informacije su dostupne na internet stranici EBRD-a.

Posebne zahtjeve za dobijanjem informacija možete uputiti putem [EBRD Obrasca za upite](#).

Nezavisni projektni mehanizam odgovornosti (IPAM)

Ukoliko su naponi za rješavanje problema vezanih za životnu sredinu, socijalna pitanja ili objavljivanje podataka od strane Klijenta ili Banke neuspješni (npr. putem žalbenog mehanizma Klijenta na nivou projekta ili direktnim angažovanjem sa rukovodstvom Banke), pojedinci i organizacije mogu da pokušaju rješavanje problema kroz EBRD nezavisni projektni mehanizam odgovornosti.

IPAM nezavisno preispituje pitanja Projekata za koje se smatra da su nanijeli (ili bi mogla da nanesu) štetu. Svrha ovog mehanizma je: da podrži dijalog između zainteresovanih strana na Projektu kako bi se riješila pitanja vezana za zaštitu životne sredine, socijalna pitanja i javno objavljivanje; da utvrdi da li je Banka poštovala svoju Politiku zaštite životne sredine i socijalnu politiku ili odredbe svoje Politike pristupa informacijama koje su specifične za Projekat; i, gdje je primjenjivo, da riješi bilo koje postojeće nepoštovanje ovih politika, istovremeno spriječavajući buduće nepoštovanje propisa od strane Banke.

Molimo vas da posjetite [internet stranicu Nezavisnog projektnog mehanizma odgovornosti](#) da biste saznali više o IPAM-u i njegovom mandatu; [načinu podnošenja žalbe](#); ili kontaktirajte IPAM putem adrese e-pošte ipam@ebrd.com za smjernice i više informacija o IPAM-u i o načinu podnošenja žalbe.